

*Висшето училище и детската градина –
за качество в системата на образованието
Higher School and Kindergarten – for Quality of Education System*

РОЛЯТА НА ИГРИТЕ С ПРЪСТИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЕЗИКОВИТЕ УМЕНИЯ ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Лариса Грунчева

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ – Филиал Враца

Резюме. Игрите с пръсти, най-често използвани в ранна детска възраст, представляват действия или движения с пръстите на ръката в съчетание с кратки разкази, песни и стихотворения, насочени към ангажиране на вниманието и интереса на детето. Активното им използване в ранното чуждоезиково обучение се характеризира с множество образователни ползи от общодидактически и частнометодически характер. В статията се описват неврофизиологичните аспекти на речевата дейност, които разкриват игрите с пръсти, не само като средство за активизиране и стимулиране развитието на фините двигателни умения у малките обучаеми, което им помага да изследват света и да развият своя интелектуален потенциал, но и като ефикасен начин за развиване на умения за слушане и спазване на указания, говорни умения, подготвителни умения за четене и писане, за изграждане и приобщаване към детския колектив. Разгледана е и ролята на игрите с пръсти и движенията на ръката и като техника за мултисензорно обучение по английски език в програмата за оgramотияване Jolly Phonics. Обръща се внимание и на факта, че като източник на положителни емоции, игрите с пръсти предоставят възможност за плавно и подсъзнателно въвеждане на детето в света на чужд език.

Keywords: fingerplays, teaching English as a foreign language to young learners, fine motor skills, language development

Игрите с пръсти, най-често използвани в ранна детска възраст, представляват действия или движения с пръстите на ръката в съчетание с кратки разкази, песни и стихотворения, насочени към ангажиране на вниманието и интереса на детето.

Педагозите използват игри с пръсти, за да въведат децата в света на художествената литература, както и да ги запознаят с нови понятия. Този вид игри допринасят за изграждането на такива умения у децата като: общи двигателни умения (груба моторика), координация при фините движения, умения за слушане и спазване на указания, говорни умения, подготвителни умения за четене и писане, изграждане и приобщаване към детския колектив.

В своя инструментариум за работа с деца всеки учител по английски език в детската градина трябва да разполага с богат арсенал от игри с пръсти. Те

се използват от много години при работа с малки деца в нашата страна, но за жалост, напоследък, изглежда, отстъпват на заден план пред „по-академични“ умения. Факт е обаче, че активното им използване в ранното чуждоезиково обучение се характеризира с множество образователни ползи от общодидактически и частнометодически характер: от стимулиране на цялостното (физическо, интелектуално, емоционално) развитие на детската личност до активизиране на говора и развитието на речеви умения на чуждия език.

От гореспоменатото определение за игри с пръсти стана ясно, че те представляват словесна дейност в съчетание с действия и движения на пръстите на ръката. Съвкупността от всички онези фини двигателни умения и мускулни съкращения на пръстите на ръцете, които наричаме фина моторика, е начин децата в ранна възраст да опознаят света и да развият своя интелектуален потенциал. Фината моторика е част от общата двигателна активност на човека.

Общата моторика се отнася до координираните движения, извършвани от по-големите мускулни групи на тялото. Развитието на общата двигателна активност е важно, защото тялото усвоява първо грубите движения – като контрола на ръцете и краката, и чак след това преминава към изолираните движения, при които се включва долната част на ръката и пръстите. Ако не развият добре грубата си моторика, за децата може да се окаже трудно да овладеят фините движения, които са основополагащи за училищната готовност.

Грубата моторика започва да се развива още след раждането с овладяване на контрола над главата и торса и продължава бързото си развитие до 6 – 7-годишна възраст. Когато малки деца използват цялото си тяло, за да разиграят действията на дадена игра с пръсти, те развиват своята обща двигателна активност, чувството за баланс и равновесие, за синхрон и координация. Игрите с пръсти, базиращи се на стихове и песни, внасят елемент на активна игра в обучението по английски език във времето за работа с цялата група, като поддържат малките тела в движение, докато в същото време изграждат способността за контрол на този вид движения, които са предпоставка за правилното развитие на фината моторика. При децата с нарушена реч често се забелязва обща двигателна недостатъчност и винаги отклонения в развитието на движенията на пръстите на ръцете, изразени в различна степен.

Добре известен факт, влязъл в ползрението на много автори, е, че с интензивното използване на движения може да се активизират различни психически функции, включително и умствената дейност. Затова и принципът *Learning by doing* (учене чрез правене/действие) е в основата на множество учебни системи за обучение по чужд език на деца в предучилищна възраст (young learners). Не е напълно ясно обаче дали всички движения, или само някакъв определен вид от тях оказват подобно благотворно влияние върху умственото развитие на детето. Отворен остава и въпросът доколко голямо трябва да бъде двигателното натоварване. В методическото помагало „Игри с пръсти за деца от предучилищна възраст“ авторът Васил Паунов описва опит, който е направен с цел да се установи

влиянието на два вида движения върху мозъка. Първо, децата правят петнадесет клякания в минута и също толкова пъти свиват и разпускат пръстите на ръцете си. Целта на експеримента е да се сравни при кои движения при детето ще се изгради по-бързо условен рефлекс. Опитът е направен с три групи деца, от които първата група е контролна и в нея не е имало двигателна дейност. Във втората група децата в продължение на три минути извършват клякания (движения от грубата моторика). Тези от третата група само свиват и разпускат пръстите на ръцете си (движения от фината моторика) също в продължение на три минути преди същинския експеримент. В помагалото се описва, че данните от този опит са показали следното:

- при децата от първата и втората група не са наблюдавани съществени разлики във времето, необходимо за образуване на условен рефлекс;
- за разлика от тях обаче при децата от третата група условният рефлекс е изграден три пъти по-бързо, като същевременно трайността на изградените условни връзки е много голяма.

Този експеримент доказва особеното влияние на нервните импулси от пръстите на ръката за бързото изграждане на условни връзки при децата, т.е. процеса на учене.

Данните от експеримента дават начало на други опити, които целят да установят дали упражняването на пръстите на ръцете, т.е. фината моторика, има по-голямо влияние за развитието на детската реч, отколкото развитието на общата моторика. Отново Васил Паунов описва един такъв опит в гореспоменатото методическо помагало. Извършено е наблюдение върху три групи деца на възраст от 10 до 13 месеца, с които се провеждат двуминутни упражнения за развиване на речта. С децата от първата група се провеждат само говорни упражнения. Децата от втората група освен говорните упражнения по двадесет минути на ден имат възможност да се движат по пода. На тези от третата група в продължение на двадесет минути всеки ден са упражнявани пръстите на ръцете. Резултатите от опита се отчитат по два критерия:

- времето на появяване на гласова или говорна реакция в упражнението;
- сходство на реакцията със звуковете, които възрастните са произнасяли пред децата.

Данните от опита сочат, че децата от първата група не изработват диференцирани гласови реакции. Във втората група само 10% от децата създават диференцирани гласови реакции, и то след 15 дена обучение. За разлика от тях 41% от децата от третата група още на петия ден изработват диференцирани гласови реакции. Изводът, който се налага от този опит, е, че при упражняването на пръстите на ръката гласовите реакции се развиват по-бързо и са по точни – факт, който не може да остане незабелязан и пренебрегнат в методиката на ранното чуждоезиково обучение.

Множество други научни изследвания доказват, че ако развитието на двигателните умения на пръстите съответства на възрастта на детето, то и речевото развитие се намира в пределите на нормата. Това е доказателство за факта, че степента на развитие на речта на детето корелира със степента на развитие на

фината му моторика, докато пряка връзка с развитието на общата моторика и речта на детето не е открита. Такава зависимост се потвърждава и от дефектологията. Нарушенията във фината моторика могат да дадат отрицателно отражение върху физическата, вербалната и умствената активност на детето. Ако е налице изоставане в двигателните способности на пръстите на ръцете, се наблюдава и задържане в общото речево развитие, независимо че общата моторика (бягане, скачане, катерене) може да бъде в норма.

Моето заключение е, че пряка връзка между общата моторика и речта на детето няма, а съществува косвена такава в лицето на фината моторика, която е част от общата двигателна активност и която е тясно свързана с развитието на речта, интелекта, логическото разсъждение и последователност.

Нивото на развитие на фината моторика е един от показателите за интелектуалната готовност на детето за училище. Обикновено едно дете с добре развита фина моторика има и високо ниво на интелект: умее да разсъждава логически, има добре развити памет, мислене, внимание, свързана реч и такива деца показват добри резултати в усвояването на чужд език. Лошата моторика на пръстите на ръцете дава ниски резултати при изпълнение на различни задачи (рисуване по контур, оцветяване, изрязване с ножица) и корелира с ниска степен на речево развитие в родния и чуждия език.

Още от ранна възраст на децата трябва да се предоставят различни материали и възможности за развитие на движенията на ръцете, а игрите с пръсти са чудесно средство за целта. Към стимулирането на фините двигателни съкращения отношение имат заниманията с изкуство, както и множество занимания и задачи от ежедневието като: развиване и завиване, отваряне и затваряне, подреждане на пъзел, работа с хартия, лепене, рисуване.

Фактът, че движението на пръстите е в тясна връзка с речевата функция, може да се обясни с неврофизиологичните особености на речевата дейност у човека. Ученето е процес, намиращ се в пряка зависимост от неврофизиологичното състояние на обучаемите и поради тази причина в методиката на ранното чуждоезиково обучение се отделя внимание на неврофизиологичните процеси, свързани с когнитивната дейност, тъй като те са източник на теоретично и емпирично доказани факти с пряко отношение към процеса на обучение.

Както е известно, информацията, която постъпва към главния мозък от когнитивната дейност на човека, се обработва в кората на лявата и дясната хемисфера. Сигналите, които постъпват от рецепторите, преминават по невронен път, за да попаднат в съответната специализирана перцептивна зона в кората на главния мозък. От там те преминават към невроните на моторната зона, където се получават сигнали за ответна реакция. Преди да достигнат в моторната зона обаче, сигналите преминават през двете речеви зони, които са разположени в лявата хемисфера. Така всичко, което преминава за обработка в кортекса, получава оценка в зоната на Вернике (отговорна за възприемането на речта), в зоната на Брока (от-

говорна за речепроизводството) и едва след това попада в моторната зона, където се намират специализираните участъци, отговорни за двигателните реакции на различни органи. Участъците от моторната зона, които са разположени най-близо до речевите зони, са специализирани в контрола на органите, отговарящи за механиката на говорната дейност – език, устни, зъби, вокализация, а в съседство с тях се намират участъците за контрол на палеца, показалеца и пръстите на ръката, като те заемат около една трета от цялата площ на моторната област в мозъка.

Електромагнитният характер на сигналите от периферната нервна система, които се предават по нервната тъкан за обработка в кората на главния мозък, е причина за възникването на електромагнитна индукция към най-близката до възбудения проводник нервна тъкан. Сигналят ирадира в различни съседни направления, засягайки съседни области в мозъчната кора. Именно действието на индукцията и топологично близко разположените моторни участъци за контрол на органите, които участват в процеса на писане (същите, които се използват и при игрите с пръсти) и тези на артикулацията, може да обясни защо и как игрите с пръсти подпомагат речевия процес на неврофизиологична основа, като създават максимална работна готовност и улесняват образуването на условни рефлексии, нови връзки между съседните центрове (процес на учене).

Когато в обучението по английски език се използват активно игри с пръсти, се получава взаимодействие между зрителен, слухов и тактилен рецептор, активизират се участъците от моторната зона за управление на палците, показалците и другите пръсти на ръката, а електромагнитната индукция засяга и участъците в съседство, които контролират вокализацията, устните, езика. Затова в ранен етап на чуждоезиковото обучение децата имат нужда от упражнения за фината моторика с цел да се активизират речевите зони. Освен това, при връхчетата на пръстите на ръцете са разположени рецептори, импулсите от които не само имат отношение към възбуждането на речевите зони в мозъка, но са отговорни за развитието на въображението и така, не само се опознава светът, но се стимулира творческият подход в неговото осмисляне и претворяване.

Игри с пръсти като играта „*Way Up High in the Apple Tree*” („Високо горе в ябълковото дърво“) помагат на малките деца да се фокусират върху движението на ръцете и пръстите, докато изиграват всяка част от играта. По този начин развитието на фините двигателни умения може да става, без децата да осъзнават, че всъщност развиват тези малки мускули. Вместо това те просто се наслаждават на движението на ръцете и пръстите си заедно със своя учител.

Way up High in the Apple Tree

Way up high in the apple tree, (с пръст се посочва нагоре)
Five red apples looked at me. (показват се петте пръста на ръката)
I shook that tree as hard as I could, (имитира се клатене на дърво)
Down came an apple, (пръстите се мърдат и се движат надолу)
Mmmm, it was good. (потърква се коремът)

За изследване на работата на човешкия мозък съвременните когнитивни невронауки използват методи като позитронемисионната томография. Данните от такива изследвания сочат, че най-висока възбудимост на мозъка се наблюдава при стимулиране с музика и реч, което е още една причина песните и стихотворенията да са в изобилие при обучението по английски език на деца в предучилищна възраст. Още на 3 – 4-годишна възраст децата стават активни слушатели и са в състояние да контролират своите очи, тяло, както и да задържат вниманието си върху учителя. Песните, рецитирането на стихотворения или разказването на приказки, в съчетание с движения на ръката и пръстите, развиват умения за слушане, допринасят за развитието на фонематичен слух у детето и му помагат да открие, че звуците могат да бъдат манипулирани и да се променят.

Когато малки деца използват своите пръсти и ръце, за да представят или да изиграт думите и действията в пръстова игра като “I Had a Little Red Balloon” („Имах малък червен балон“), те трябва да слушат историята, която се разказва в играта, така че да знаят кога е време балончето да се надуне, кога то става все по-голямо и по-голямо и кога то се спуква. Като фокусират вниманието си върху всяка фраза на стихотворението, децата се научават да се слушат един друг, да слушат учителя, да действат заедно и да очакват момента, когато трябва да пляснат с ръце и да кажат „Пук!“.

I Had a Little Red Balloon

I had a little red balloon (с двете ръце се имитира държане на балон)

And I blew, and I blew, and I blew. (имитира се надуване на балон)

And it grew, and it grew, and it grew. (двете ръце от допреди се отдалечават една от друга)

I tossed it up in the air, (имитира се подхвърляне във въздуха с двете ръце)

And didn't let it drop.

I bounced it on the ground, (с двете ръце се имитира тупане.)

And it went “Pop!” (пляска се с ръце).

В ранното чуждоезиково обучение използването на игри с пръсти дава възможност на малките обучаеми да развият своите речеви умения на английски език по един забавен и стимулиращ начин. Чрез игрите с пръсти се подпомага усвояването на лексикален материал и спонтанното овладяване на граматически конструкции на чуждия език. Тези игри дават възможност за активизиране на устната реч и развитие на уменията да се говори с цели, граматически завършени изречения. Посредством тях учителят осигурява подкрепяща среда за развитие на устната реч на по-срамежливите деца. Една такава игра е „Sticky Bubblegum” („Лепкава дъвка“), която съчетава в себе си много общи и фини двигателни умения, усвояване на лексика, свързана с частите на тялото, и дава възможност за индивидуална работа и работа по двойки.

Sticky Bubblegum

Sticky sticky sticky bubblegum (пляска се с ръце отляво и отдясно, сякаш пляска дъвка)

Bubblegum, bubblegum

Sticky sticky sticky bubblegum

Sticking your hands to your head (ръцете „залепват“ за главата).....UN-STICK („залепват“ се лакът за коляно, палец на крака за носа, ръката на едно дете за ръката на друго дете, гръб за гръба на друго дете, главата за пода... учителят измисля и свои стихчета).

Игрите с пръсти имат също така основополагаща градивна функция за развитието на езиковите умения четене и писане в по-късен началноучилищен етап. Писането е сложен процес, включващ изпълнението на фини координирани движения на ръцете. Недостатъчното развитие на фината моторика поражда затруднения в писането, а това води до негативно отношение към ученето, тревожност и др. Ето защо е особено важно да се развиват механизмите, необходими за овладяването на писането в предучилищна възраст, а игрите с пръсти предлагат благоприятна почва за това. Те не само спомагат за усъвършенстването на фината моторика, а и в голям брой от тях се извършват движения, които изискват преминаване на средната линия. Преминаване на средната линия е всяко движение, в което ръцете и/или краката се пресичат през мислена вертикална линия, която разделя условно тялото на лява и дясна половина. При такива движения с кръстосване се стимулира едновременната дейност на лявата и дясната хемисфера на мозъка. Преминаването на средната линия е от решаващо значение за развитието на умения като четене и писане, които изискват ръката и окото да преминават по страницата, докато текстът се чете или пише. Изследванията показват, че децата, които не са в състояние да извършват подобен род двигателна активност за преминаване на средната линия, често не са еволюционно готови за четенето. Затова експертите препоръчват децата с четивни проблеми да се „върнат назад“ и да заучават игри с пръсти.

Една много популярна игра с пръсти, която подпомага двигателната активност за преминаване на средната линия, е „*Twinkle, Twinkle Little Star*“ („Блести, блести мъничка звездичке“). При представяне на песента децата се насърчават да извършват кръстосани движения с ръцете, сякаш се опитват да достигнат до звездите последователно с всяка ръка: лявото рамо и ръка се движат надясно, докато се пее първия път „twinkle“, а дясната ръка се движи наляво при второто изпяване на „twinkle“.

Повечето игри с пръсти се базират на песен или стихотворение с кратък текст, с многократни повторения, което прави текста лесен за онагледяване в писмена форма. Думите от играта може да се изпишат върху голям лист хартия или дъска. Това, че имат на разположение за гледане думите в писмена форма, ще помогне на децата да започнат да свързват написаните слова с думите, които вече достатъчно добре познават и са в състояние да рецитират сами и пресъздават чрез движение. Текстът на игра с пръсти като „*Five Little Popcorn Seeds*“ е много подходящ за изписване, тъй като единствената промяна в отделните куплети е числителното бройно име. Да разполагат с написаните думите на за-

бавна и обичана игра с пръсти и добавянето при възможност на илюстративен картинен материал с цел да се онагледят ключовите думи, ще помогне на децата да започнат да гледат на писаното слово като на нещо забавно и познато.

Five Little Popcorn Seeds

Five little popcorn seeds sitting in a pot (пет деца са клекнали)

One got hot and it went "Pop!" (едно се изправя)

Играта се повтаря с четири, три деца и т.н., докато всички се изправят).

Движенията на ръката имат основополагащо значение при методики за ограмотяване като „*Jolly Phonics*“. *Jolly Phonics*“ е програма за ограмотяване, базирана на забавен, центриран върху ученика подход за обучение по четене, който се основава на принципите на „*synthetic phonics*“ (звук синтез). При подхода на звук синтез обучаемите заучават фонемите и свързаните с тях графемите (букви). Всяка фонема се преподава поотделно, след това обучаемите се учат да сливат (т.е. синтезират) звуците, образувайки дума. Подходът на звук синтез развива фонематичното познание у децата, което се свързва със способността да се чуват, идентифицират и манипулират фонемите (най-малките звуково неделими частици в състава на думите, които може да изпълняват смислоразличителна функция). В програмата „*Jolly Phonics*“ успоредно с усвояването на една фонема, която чуват, децата се запознават визуално и с графемата, която ѝ съответства, а за да е по-лесно и забавно усвояването на звуците, всеки от тях се свързва с определено действие/движение на ръката и пръстите. По този начин 42-та звука в английския език се усвояват мултисензорно. Програмата „*Jolly Phonics*“ предвижда усвояването на звуците да става в определен ред, различен от азбучния, който дава възможност на децата да развият уменията четене в най-ранен етап от прилагането на програмата. При този ред седмично се усвояват по 6 фонемите:

1. s, a, t, i, p, n
2. c k, e, h, r, m, d
3. g, o, u, l, f, b
4. ai, j, oa, ie, ee, or
5. z, w, ng, v, oo, oo
6. y, x, ch, sh, th, th
7. qu, ou, oi, ue, er, ar

Подборът на фонемите във всяка група зависи от това колко едносрични, три- или четирибуквени думи могат да се съставят с тях. Графемите b и d се въвеждат в различни групи, за да се избегне объркване. Подходът на звук синтез предполага някои фонемите, като ee и og, да се представят графично чрез две графемите (диграфи). Освен това на всеки от диграфите „oo“ and „th“ съответстват две различни фонемите, като например в думите „book“ и „moon, that“ и „three“. С цел да се направи разграничение между двата звука, на които съответства даденият диграф, в горепосочената таблица той е представен с две форми. Ето как чрез пръстови движения и действия с ръцете се представят фонемите от първата група:

s – ръката е извита, наподобявайки змия, която съска „ssssss“ (snake – змия);
a – пръстите на дясната ръка имитират върху лявата, която е сгъната в лакътя, пълзенето на мравка от китката нагоре, като се казва „a, a, a“ (ant – мравка);
t – главата се върти последователно надясно и наляво, имитирайки гледането на тенис, като се казва „t, t, t“ (tennis – тенис);

i – имитира се мишка, като се слагат пръсти пред носа като мустачки и се казва „i, i, i“ (squeak – цвърчене на мишка);

p – слагайки пръст пред устата като свещ, се имитира духване на свещта, казвайки „p, p, p“;

n – с ръце разперени встрани се издава звукът „nnnnnn“, имитирайки самолет (plane – самолет).

Програмата развива пет ключови способности, които са от значение за развитието на езиковите умения четене и писане. Това са:

- способност да се асоциира фонема със съответстваща ѝ графема;
- усвояване на елементите на буквите и тяхното изписване, използвайки различни мултисензорни методи;
- способност да се свързват звуците при четене и писане на нови думи;
- способност да се идентифицират фонемите в думата (сегментиране);
- способност да се научават отделно „трудните“ думи, при които няма 1:1 съответствие между фонема и графема.

Продължението на програмата „Jolly Phonics“ след първата година на обучение е „Jolly Grammar“, където различните части на речта се въвеждат чрез онагледяване посредством определено действие с ръце и определен цвят. Използването на цветове и действия с ръцете и пръстите прави уроците по граматика забавни, а материала – лесен за усвояване. Учебната система „Jolly Learning“ се използва не само в англоезичните страни за ограмотяването на деца, чийто първи език е английският, но е популярна в много други страни, където английският се изучава като чужд език. В нашата страна тази програма не е добре позната и не се използва при работата по английски език в българските детски градини, където основният акцент в обучението е поставен върху развитието на уменията слушане и говорене, а четенето и писането се развиват в началноучилищния етап на образование. С оглед на тенденцията обучението по английски език да започва вече в периода 3 – 4 години, смятам, че за децата на 6-годишна възраст програмата може да донесе само ползи.

Не на последно място, игрите с пръсти играят съществена роля за обогатяване на емоционалната сфера на децата и затова могат успешно да се използват за по-ефективната адаптация на децата при срещата им с чуждия език. Чрез тях учителят има възможност да установи емоционален контакт с малките обучаеми и в достъпна за тях форма да даде подтик и образец за развитие на говора в рамките на чуждоезиковата реч. Този тип игри съдействат за развитието на социоемоционалните отношения както между учителя и децата, така и между самите деца. Те активно

спомагат за успешната социализация на детската личност, подпомагат процеса на изграждане на детска общност и засилват чувството за принадлежност към нея.

Когато малки деца участват заедно в пеенето, рецитирането и разиграването на игри с пръсти, те изпитват чувство на радост от съвместната работа и добиват увереност в своите способности. При използване на игри като „*Hello Song*“ децата изпитват чувство за принадлежност към една общност и осъзнават, че са ценен член на групата.

Hello Song

Hello, hello, (помахва се с ръка)

Hello and how are you? (с пръст се посочват децата)

I'm fine, I'm fine, (учителят първо посочва себе си с пръст и после вдига палец)

And I hope that you are too! (пак се посочват децата).

Играта „*Monkey See, Monkey Do*” се базира на стихотворение, чийто текст е кратък и лесен, насочен към упражняване на глаголи за действия.

Monkey see, monkey do,

I can jump / run /walk

How about you?

Тя дава възможност всяко дете да назове действие, което цялата група трябва да изпълни. Като вижда как другите членове на групата привеждат в действие неговата идея, детето се чувства значимо и съпричастно с останалите.

От споменатото дотук следва, че игрите с пръсти имат голямо значение за психопедагогическото и детското речево развитие по английски език в предучилищния период. Те внасят в живота на детето положителни емоции, въвеждат го в света на чуждия език чрез песента и художествената литература, активизират творческото въображение, развиват моториката и интелекта му, обогатяват го с умения, които то може да използва на по-късен етап от своето чуждоезиково развитие – четене и писане. Игрите с пръсти въздействат със съдържанието на текста, ритъма и римите, което съдейства за развитие на ритмичност, динамичност и изразителност в говора и движенията на децата. Игрите стимулират вниманието, съобразителността и уменията за слушане, спомагат усъвършенстването на артикулация, подпомагат овладяването на правилно произношение на английски език, усвояването на лексика и граматически конструкции. Поради многобройните ползи за развитието на детето игрите с пръсти заемат важно място в обучението по чужд език в детската градина, където обучението има предимно занимателен характер, извършва се в рамките на устната реч и основен акцент в работата е развитието на умения за слушане и говорене, събуждане на интерес към чуждия език и мотивация за неговото усвояване.

ЛИТЕРАТУРА

Паунов, В. (2010). *Игри с пръсти за деца от предучилищна възраст*. Стара Загора: „Дидаско“.

- Рангелов, С. (2002). *Методически основи на ранното чуждоезиково обучение*. София: „Санра“.
- Stewart, Deborah. 15 Fabulous Fingerplays and Facts. Teach Preschool, 03.08.2014, <http://www.teachpreschool.org/2013/09/15-fabulous-fingerplays-and-facts/>, <http://jollylearning.co.uk/>

REFERENCES

- Paunov, V. (2010). *Igri s prasti za detsa ot preduchilishtna vazrast*. Stara Zagora: “Didasko”.
- Rangelov, S. (2002). *Metodicheski osnovi na rannoto chuzhdoezikovo obuchenie*. Sofiya: “Sanra”.
- Stewart, Deborah. 15 Fabulous Fingerplays and Facts. Teach Preschool, 03.08.2014, <http://www.teachpreschool.org/2013/09/15-fabulous-fingerplays-and-facts/>, <http://jollylearning.co.uk/>

THE ROLE OF FINGERPLAYS FOR THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE SKILLS WHEN TEACHING ENGLISH IN THE KINDERGARTEN

Abstract. Fingerplays, most commonly used at pre-school age, are hand actions or movements with fingers in combination with singing or spoken-words aimed at engaging the attention and interest of the child. They have many educational benefits at pre-schools age. The article describes the neuro-physiological mechanisms by which finger plays prove to be resourceful means for developing young children’s fine motor skills, and how it helps them to explore the world and develop their intellectual potential.

In addition to the neuro-physiological aspect, finger plays are also considered from the point of view of the psycho-pedagogical and speech development in TEFL at the pre-school period. Attention is paid to finger and hand actions as integral part of *Jolly Phonics* Programme. It is a fun and child centered approach to teaching literacy through synthetic phonics. With actions for each of the 42 letter sounds, the multi-sensory method is very motivating for children and teachers, who can see their students achieve. As a source of positive emotions, they smoothly and subconsciously introduce the child to the world of foreign language. They activate the creative imagination, develop the intellect, enrich it with skills that children can use at later stages of language acquisition – reading and writing. Finger plays stimulate listening skills and attention, oral language, pre-reading and pre-writing skills, learning vocabulary and grammar.

✉ **Mrs. Larissa Gruncheva, Assist. Prof.**
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo - Branch Vratza
3000 Vratza, Bulgaria
E-mail: larissa.gruncheva@gmail.com